

Андрусенко Л.І.

Науковий керівник – Уханова І.О., к.е.н., доц.
Одеський національний економічний університет

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Одеська область – один із провідних регіонів України в туристично-рекреаційній сфері. Особливість економіко-географічного розташування, розвинута транспортна мережа, благодатні природно-кліматичні умови, наявність пам'яток природи, архітектури, історії та культури, цілющих грязей та джерел мінеральних вод створюють сприятливі передумови для формування високорентабельної туристично-рекреаційної галузі. Таким чином, можна говорити про значний як внутрішньо-, так і зовнішньоекономічний туристично-рекреаційний потенціал, однак є і проблеми, які гальмують розвиток туризму в регіоні. За допомогою детального аналізу туристичного потенціалу можна виявити сильні та слабкі сторони туризму, що є спільними для підприємств, а також знайти шляхи для обмеження впливу негативних факторів на туристично-рекреаційний потенціал.

Регіональні особливості формування рекреаційного потенціалу дозволили виокремити дослідникам набір факторів природних рекреаційних ресурсів, до яких ввійшли біокліматичні, геоморфологічні, екологічні та бальнеологічні. За переліченими показниками 26 адміністративних районів Одеської області показали наступні результати: найвищим природно-ресурсним потенціалом для розвитку туризму володіють місто Одеса (58,5 бала), Татарбунарський (65), Білгород-Дністровський (61), Комінтернівський (58,5) та Біляївський (57) райони [1].

Однак туристична галузь в Одеській області залишається недостатньо розвиненою як за сервісом, так і за станом інфраструктури. Індикатором недостатньої конкурентоспроможності послуг підприємств даної сфери можна вважати «провал» круїзного туризму у 2015р., коли Одеський порт відвідали всього 13 круїзних лайнерів із 25 заявлених (наприклад, у 2013 р. обсяг відвідування склали 106 лайнерів).

Стійкою тенденцією, що заважає гармонійному розвитку такої діяльності в області, є виокремлення специфічних у сфері туризму «точкових» зон концентрації туристських потоків. З одного боку, це сприяє фокусуванню суб'єктів туристичного бізнесу, а з іншого, зумовлює виникнення інфраструктурної проблеми у вигляді відсутності системи засобів і служб для задоволення потреб туристів. Нажаль, в Одеському регіоні нерідко рекламуються туристичні ресурси, а не створюється цілісний унікальний туристичний продукт, підприємства рідко виокремлюють цільові групи потенційних туристів, не формують бренди.

Головним показником для аналізу туристичного регіону є кількість туристів, що прибули. За допомогою статистичних даних, проаналізованих мобільним оператором Kyivstar [2] можна відстежити тенденції туристичних показників Одеського регіону. Динаміка кількості туристів за останні 2012-2016 роки наведена на Рисунку 1.

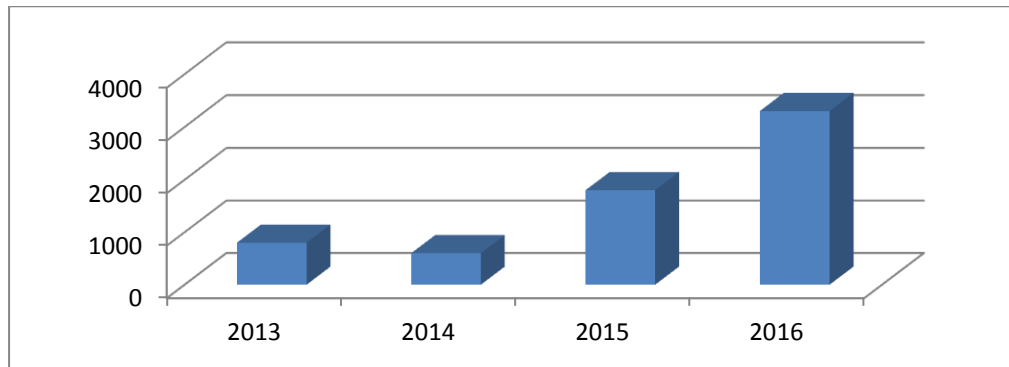

Рис. 1. Динаміка кількості туристів, що відвідали Одеську область у 2012-2016 рр.
Джерело: складено за [2]

Головним чинником росту з 2015 року стало те, що головний курорт України, Крим, перестав бути доступним. Тобто кількість туристів зросла здебільшого завдяки внутрішнім туристам. Девальвація національної валюти також спричинила спад виїзного туризму: в 2015 р. виїзний туризм скоротився на 55%, порівняно з 2014 роком).

Частка іноземних туристів показана на Рисунку 2.

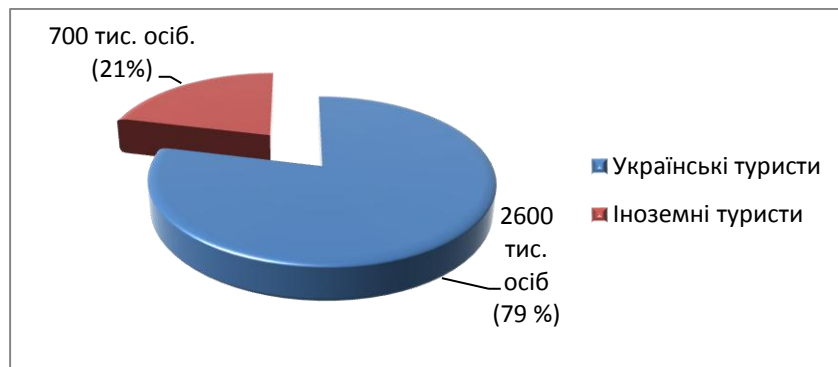

Рис.2. Структура туристів Одеського регіону за походженням

Джерело: складено за [2]

Абсолютна більшість туристів – українці. Тому важливо визначити заходи, за допомогою яких можна підняти туристичну привабливість регіону саме для іноземних туристів.

Географічна структура зовнішніх туристів показала, що не зважаючи на політичний конфлікт, найбільше зовнішніх туристів приїжджає з Російської Федерації. Разом із Молдовою, Росія забезпечує 30% іноземних туристів в Одеській області.

Знаючи кількість туристів Одеської області, та середню тривалість їх перебування [3] можна визначити економічний ефект від туризму для Одеського регіону. Для цього розрахуємо кількість туроднів в регіоні Формулою 1:

$$КД = ЧТ * Т \quad \text{Формула 1}$$

Спочатку рахуємо кількість туро днів саме для іноземних туристів:

$$КД_i = 0,7 \text{ млн. осіб} * 3,5 \text{ днів} = 2,45 \text{ млн. туроднів}$$

Розраховуємо загальну кількість туро днів для усіх туристів Одеської області, як внутрішніх, так і іноземних:

$$КД = 3,3 \text{ млн. осіб} * 8,7 \text{ днів} = 28,71 \text{ млн. туроднів}$$

На основі отриманих показників розраховуємо загальні туристичні витрати іноземних туристів, знаючи їх чисельність та середні витрати на добу [4] за Формулою 2:

$$CB_T = CT * VT \quad \text{Формула 2}$$

$$CB_{T_i} = 0,7 \text{ млн. осіб} * 450\$ = 315 \text{ млн. \$}$$

Тепер, знаючи усі необхідні показники, визначимо прибуток, який соціально-економічна сфера міста (регіону) одержує від туристичної діяльності. Цей критерій AS_r можна визначити за Формулою 3:

$$AS_r = S_1 + 1 - a S_2 - S_r \quad \text{Формула 3}$$

$$AS_r = 54,24 + 1 - 0,4 \cdot 13,56 - 50,6 = 11,776 \text{ млн. грн.}$$

Наступними пунктами аналізу будуть динаміка туристичних потоків Одеського регіону та роль іноземних туристів в їх структурі. Дані щодо туристичних потоків наведені на Рисунках 3 та 4.

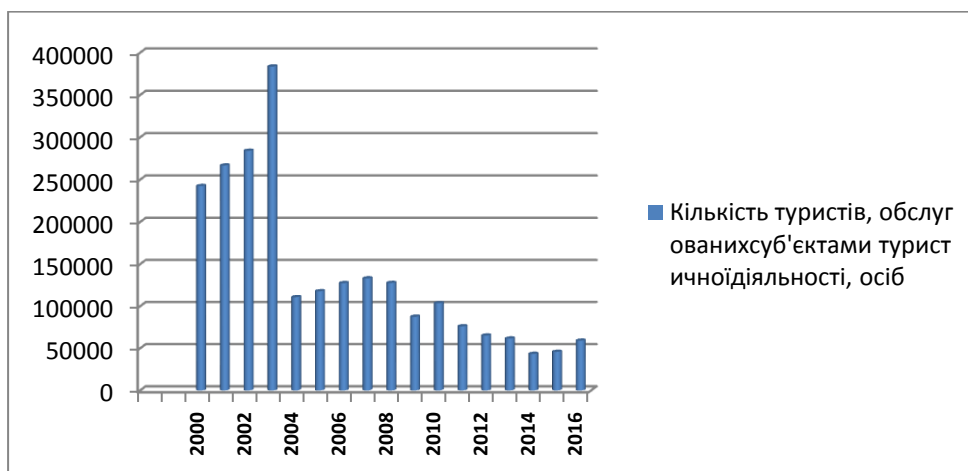

Рис. 3. Кількість туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності Одеського регіону

Джерело: складено за [5]

З діаграми видно, що кількість туристів значно спала після 2003 року. З 2004 по 2014 теж спостерігається загальна тенденція до спаду, але не така різка. На певних відрізках було зростання кількості туристів, однак за ним слідував юльш суттєвий спад. В останні два роки кількість туристів в Одеській області збільшується, після того як досягла свого мінімуму в 2014 році – 43382 особи. Такий спад був спричинений здебільшого зовнішніми факторами, такими як політична нестабільність в країні, військовий конфлікт, девальвація національної валюти, світова фінансова нестабільність та ін.

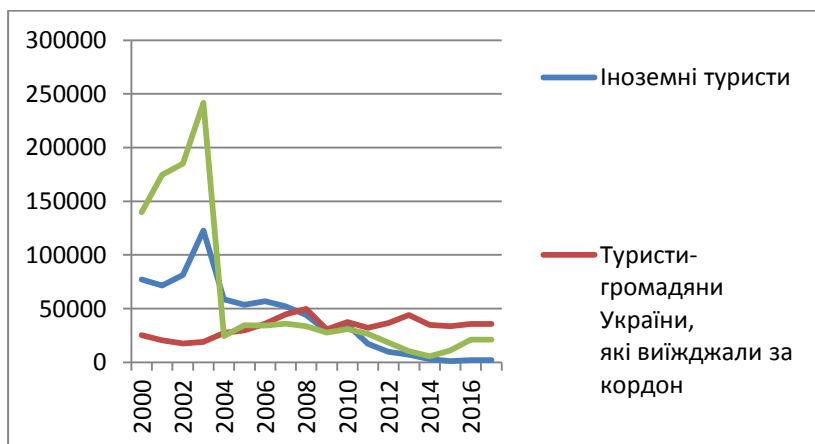

Рис. 4. Структура туристичних потоків Одеської області за 2000-2016рр.

Джерело: складено за [5]

Як бачимо, структура туристичних потоків в Одеську область значно змінювалась на протязі XXI століття. На початку (до 2004 року) в структурі туристичних потоків значно переважали внутрішні туристи. Але з 2004 року кількість внутрішніх туристів різко впала і головну роль в структурі стали відігравати саме іноземні туристи. Однак, до останніх років частка їх невпинно спадала і зараз займає найменший відсоток у структурі туристичних потоків Одеського регіону. В той же час, кількість туристів-громадян України, які виїжджали за кордон за період з 2004 по 2017 рік суттєво не змінилась і залишалась на стабільному рівні. На фоні спаду кількості інших груп туристів, ця група зараз займає провідну позицію в загальній кількості туристів Одеського регіону.

На основі результатів аналітичного дослідження можна відзначити позитивні тенденції у розвитку туризму. Спостерігається помітне відновлення туристичної активності після провального, в плані туризму, 2014 р. Збільшилася загальна кількість туристів, прибувших до Одеського регіону, кількість туристів, що обслуговувались суб'єктами туристичної галузі, надходження від туризму до ВРП.

Однак останні роки продовжує спостерігатися тенденція до зниження частки іноземних туристів, що вимагає розробку нових методів та концепцій для залучення іноземного сегменту туристів, а також існує необхідність розвитку туристичних дестинацій регіону у напрямку інтеграції у єдиний комплекс надання туристичних послуг.

Список джерел:

1. Горун В.В. *Інтегральна оцінка природно-ресурсного потенціалу ландшафтно-рекреаційних районів Одеської області // екологія міст і рекреаційних зон. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 31 травня–1 червня 2012 р. – Одеса, 2012. – С. 68-71.*
2. Гуценко Н. *Море данных: как Одесская область развивает туризм с помощью Big Data [Електронний ресурс] / Ніна Гуценко. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://ain.ua/special/big-data-in-odessa/?utm_source=internal_referral&utm_campaign=ksbhub&utm_content=22-05-2017_ksbhub_http%3A%2F%2Fhub.kyivstar.ua%2Fmore-danniyh-kak-odesskaya-oblast-razvivaet-turizm-s-pomoshhyu-big-data%2F.*
3. *Туристична діяльність в Україні у 2016 році : статистичний збірник.. // Державна служба статистики України. – 2017. – С. 72.*
4. *Концепція розвитку туризму в м. Одесі на 2007-2015 роки (Додаток до рішення Одеської міської ради від 04.07.2007р. №1395-V)*
5. *Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>.*